

Saugus elgesys internete

Pamokos planas ir rekomendacijos 1-4 klasėms

Kritinį mąstymą
ugdykime kartu!

LANGAS | ATEITĮ

European **MEDIA AND
INFORMATION** Fund
Managed by
Calouste Gulbenkian Foundation

Projektas „Medijų raštingumo stiprinimas bendruomenėse: kritinį mąstymą ugdykime kartu!“

Šio projekto tikslas – stiprinti medijų raštingumą, ypač kritinį mąstymą, suteikiant aktyviems vietos bendruomenių atstovams žinių ir priemonių, kaip to mokyti kitus savo bendruomenės narius.

Projekte ypač daug dėmesio bus skiriama mokyklų bibliotekininkams, kurie, organizuodami informacijos bei medijų raštingumo švietimo renginius ir pasiekdami platesnę mokyklos bendruomenę, galės naudotis projekto metu sukurtais ištekliais ir perduoti kritinio mąstymo žinias bei įgūdžius mokytojams, mokiniams ir jų tėvams. Dalyvaujantys projekte veiks ne tik stiprindami savo įgūdžius, bet ir taps stiprių žinių daugybe savo bendruomenėse.

Projektą įgyvendina dvi asociacijos iš Lietuvos, dalyvaujančios kuriant žinių visuomenę šalyje: asociacija „Langas į ateitį“ bei asociacija „Viešieji interneto prieigos taškai“.

Projekto socialinis partneris - Lietuvos mokyklų bibliotekų darbuotojų asociacija.

Lietuvos mokyklų bibliotekų
darbuotojų asociacija
Association of Lithuanian School Library Staff

Projektą finansuoja Europos žiniasklaidos ir informacijos fondas (EMIF).

European | **MEDIA AND
INFORMATION** | Fund

Managed by
Calouste Gulbenkian Foundation

ATSAKOMYBĖS APRIBOJIMAS. Visa atsakomybė už bet kokį Europos žiniasklaidos ir informacijos fondo remiamą turinį tenka autoriui (-iams), ir jis nebūtinai atspindi EMIF ir fondo partnerių, Calouste Gulbenkian fondo ir Europos universitetų instituto poziciją.

DISCLAIMER. The sole responsibility for any content supported by the European Media and Information Fund lies with the author(s) and it may not necessarily reflect the positions of the EMIF and the Fund Partners, the Calouste Gulbenkian Foundation and the European University Institute.

<https://gulbenkian.pt/emifund/disclaimer/>

© 2023, asociacija „Langas į ateitį“

Pamokos tikslas

Vaikai iš prigimties linkę dalytis informacija su kitais, nori būti labiau matomi, susipažinti su daugiau žmonių, būti įvertinti. Informacinės technologijos suteikia jiems plačias bendravimo ir pramogavimo galimybes, kuriomis naudotis reikia sumaniai ir atsakingai, kad nebūtų atskleisti privatūs duomenys ir taip sukelta grėsmė vaikams ir jų artimiesiems.

Jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikai dar neturėtų savarankiškai ir nevaržomai naudotis internetu, juolab socialiniais tinklais, kur didžiausia rizika susidurti su nepageidaujamu bendravimu bei turiniu. Tačiau šio amžiaus vaikai žaisdami žaidimus internete sąveikauja su kitais žaidėjais, keičiasi žinutėmis, gali matyti kitų žaidėjų sukurtą turinį. Taip pat vaikai jau naudojami išmaniaisiais telefonais, žiūri vaizdo siužetus internete, tarp savęs pradeda dalytis internetu bei pačių sukurtu turiniu.

Šiuo amžiaus laikotarpiu atsakomybė už tinkamą (saugų) vaikų elgesį internete tenka tėvams ir mokytojams, kurie turėtų ne tik pasitelkti tėvų kontrolės vaikų išmaniuosiuose įrenginiuose priemones, bet ir mokyti vaikus saugoti savo privatumą, atpažinti būdingas grėsmes ir tinkamai pasielgti, kreipiantis pagalbos į patikimus suaugusiuosius.

Todėl šios pamokos tikslas yra padėti šio amžiaus vaikams formuoti tinkamo saugaus elgesio internete nuostatas, suprasti, kodėl svarbu saugoti ir niekam neatskleisti asmeninę ir privačią informaciją, kokios grėsmės gali iškilti neatsargiai elgiantis internete, kaip šias grėsmes pažinti, kaip jų išvengti ir kur pririnkti pagalbos.

Pamokos trukmė

Orientacinė pamokos trukmė – 30 min., tačiau mokytojas gali ją sutrumpinti atsirinkdamas temas ir priemones savo nuožiūra.

Priemonės

Kompiuteris su projektoriumi ir ekranas arba interaktyvioji lenta, interneto ryšys, lenta arba didelis bloknatas užrašams, spalvotos kortelės ar lapeliai.

Pamokos skaidrių rinkinys, kuris gali būti mokytojo pritaikomas konkrečiai pamokai: pateiktis, praktinių veiklų klausimai.

– toks ženklas nurodo, kad aiškinant tam tikrą medžiagos temą ar rengiant veiklą (įvadinį pokalbį, viktoriną, užduotį), galima pasinaudoti interaktyviuoju mokymo objektu, kuris gali būti demonstruojamas vietoje skaidrės. Tai pagyvintų pamoką, labiau atkreiptų mokinių dėmesį, tuo pačiu galėtų padėti mokytojui labiau struktūriškai ar grafiškai pateikti reikiamą informaciją. Reikalingus interaktyviuosius mokymo objektus rasite svetainėje ties kiekvienos temos medžiaga.

Prieš pamoką pasitikrinkite, ar klasėje tinkamai veikia internetas, ar mokykla neblokuoja prieigos prie reikalingų pamokai interneto išteklių.

Šaltiniai

Papildoma medžiaga

- Pamokėlė „Pažinkite interneto grėsmes ir išmokykite vaikus jų išvengti!“ <https://www.epilietis.eu/kursai/vaiku-apsauga-nuo-interneto-gresmiu/>
- Informacinė medžiaga apie konkrečius socialinius tinklus, žaidimus, interneto grėsmes, vaikų privatumo apsaugą <https://www.epilietis.eu/saugumas-internete/informacine-medziaga/>
- Kaip susitarti su vaikais dėl išmaniųjų įrenginių naudojimo ir sudaryti šeimos sutartį https://e-etika.lt/wp-content/uploads/2020/04/Seimos_susitarimas_SEC.pdf
- Medijų raštingumo medžiaga mokykloms (anglų k.) – <https://www.commonsense.org/education/articles/news-media-literacy-101> .
- Daug naudingų saugesnio interneto patarimų vaikams, tėvams ir mokytojams draugiskasinternetas.lt
- Stabdyk patyčias socialiniuose tinkluose. <http://pamoka.draugiskasinternetas.lt/stabdyk-patycias-socialiniuose-tinkluose/>
- Socialiniai tinklai: kas tavo draugai? <http://pamoka.draugiskasinternetas.lt/socialiniai-tinklai-kas-tavo-draugai/>
- Pažink netinkamą turinį internete <http://pamoka.draugiskasinternetas.lt/pazink-netinkama-turini-internete/>
- Apsisaugok nuo apgaulės internete <http://pamoka.draugiskasinternetas.lt/apsisaugok-nuo-apgaulės-internete/>
- Šiandien tu – rytoj apie tave! Diskusijos apie patyčias internete įrašas. <http://pamoka.draugiskasinternetas.lt/siandien-tu-rytoj-apie-tave/>
- Saugesnis internetas vaikams (priemonė viktorinoms rengti). <https://www.epilietis.eu/kursai/saugesnio-interneto-viktorina-2/>
- Apuoko pamokėlės (3-6 kl.). <http://pamoka.draugiskasinternetas.lt/interaktyvi-veikla-apuoko-pamokeles/>
- Saugių slaptažodžių dirbtuvės (3-6 kl.). <http://pamoka.draugiskasinternetas.lt/interaktyvi-veikla-saugiu-slaptazodziu-dirbtuves/>
- Nuotraukų skelbimas internete (1-6 kl.). <http://pamoka.draugiskasinternetas.lt/interaktyvi-veikla-nuotrauku-skelbimas-internete/>

Pamokos planas

1. Temos pristatymas ir pokalbis: ar žinai, su kuo bendrauji internete? - 10 min.
2. Kaip būti saugiam internete. – 10 min.:
4. Praktinė užduotis. Kuriame taisykles – 10 min.

Skaidrės Nr.	Skaidrės turinys ir rekomendacijos
1.	<p>Saugus elgesys internete</p> <p>Susipažinkite, – pristatykite, paaiškinkite pamokos tikslą, kas vyks jos metu. Galite mokiniams išdalyti spalvotas korteles, ant kurių jie užsirašys savo vardus ir kurias kels atsakinėdami į klausimus.</p>
2.	<p>Įvadinis pokalbis:</p> <p>Ar žinai, su kuo bendrauji internete?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Paprašykite vaikų papasakoti, ką jie veikia su išmaniaisiais įrenginiais – telefonais, planšetėmis, kompiuteriais. 2. Paklauskite vaikų, su kuo jie bendrauja žaidimuose, su kuo susirašinėja žinutėmis, kokia informacija dalijasi. 3. Ką vaikai darytų, jei juos užkalbintų nepažįstami žmonės gatvėje ir internete? Atsakymus užrašykite. <p>Jei turite, parodykite vaizdo įrašą šia tema.</p> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-left: 10px;">(Ar žinai, su kuo bendrauji internete?)</div> </div>
3.	<p>Visa tai yra tavo asmens duomenys!</p> <p>Aptarkite pokalbio rezultatus: su kuo mokiniai bendrauja internete (šeimos nariai, artimieji, klasės draugai, interneto žaidimų draugai, kiti tik internete sutikti asmenys). Kaip mokiniai atskiria, kuriuo žmogumi galima pasitikėti, o kuriuo ne.</p> <p>Paaiškinkite, kad internete, kaip ir tikrame gyvenime, viską galime pasakyti tik savo artimiesiems, daug mažiau draugams, o visai nedaug – ir mažiau pažįstamiems žmonėms, tiek gatvėje, tiek internete. Informaciją internete mato nepažįstami žmonės. Jiems atskleidus per daug savo asmeninės informacijos iškyla tam tikri pavojai, pavyzdžiui sužinoję namų adresą namuose gali apsilankyti vagys, paskelbus telefono numerį galima sulaukti skambučių iš piktų kėslų turinčių žmonių.</p>

	<p><i>Svarbiausia taisyklė naudojantis internetu – neatskleiskite savo tapatybės: vardo, pavardės, adreso, e. pašto adreso, kitų individualių duomenų. Juk jų neatskleidžiame pirmam sutiktajam.</i></p> <p><i>Internete nenaudokite savo tikrojo vardo – sugalvokite slapyvardį. Informacija apie tėvų darbovietę, artimuosius, asmeninės svetainės adresas taip pat yra privatūs duomenys, bet kam jų neatskleiskite.</i></p> <p><i>Neįveskite savo tikrų duomenų žaidimuose ir registruodamiesi interneto svetainėse, sugalvokite slapyvardį.</i></p> <p><i>Asmeninę informaciją čia reikia aiškinti supaprastintai, pavyzdžiui, kad ją turint galima pažinti ar surasti asmenį, sukelti jam grėsmę, juo apsimesti, todėl pašaliniams negalima jos sakyti.</i></p> <p><i>Asmeninės informacijos pavyzdžiai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • nuotrauka (atvaizdas); . • vardas ir pavardė; • amžius; • gimimo data; • adresas; • telefono numeris; • e. pašto adresas (arba tėvų e. pašto adresas); • slaptažodžiai; • kada ir kokią mokyklą ar būrelius lanko; • tėvų vardai ir pavardės; • kur dirba jų tėvai; • tėvų banko kortelės duomenys. <p><i>Informacijos, kuri nėra asmeninė, pavyzdžiai:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mėgstamiausia spalva, • geriausio draugo vardas, • augintinio vardas, • plaukų spalva, • mėgstamos dainos ar knygos pavadinimas. <p><i>Informacija nėra asmeninė, kai yra daug kitų vaikų, turinčių tokius pat bruožus ar savybes.</i></p> <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 10px;"> (Asmeninės informacijos pavyzdžiai) </div>
4.	<p>Kas gali nutikti neatsargiai elgiantis internete?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vagystė • Įsilaužimas į paskyras internete, tapatybės vagystė • Priekabiavimas ir patyčios

	<p><i>Internetu perduodama arba jame skelbiama informacija gali būti matoma visame pasaulyje. Nesiimant specialių atsargumo priemonių, piktavaliai gali sužinoti ne tik asmeninius dalykus, bet paskui ir pasinaudoti kito asmens tapatybe (apsimesti tuo asmeniu). Pavyzdžiui, apsimetėlis kito asmens vardu rašo žinutes, apgaudinėja ar prašo paskolinti pinigų.</i></p> <p><i>Vagys įdėmiai skaito žinutes internete, tikėdamiesi sužinoti, kada žmonės grįžta namo, kada išvyksta ilgesniam laikui, kokio brangaus turto jie turi.</i></p> <p><i>Vaikams galima taip paaiškinti konkrečią privačių duomenų praradimo žalą, – atskleidus savo žaidimo prisijungimo duomenis galima prarasti visus ten sukauptus taškus, „pinigus“ ar kitus pasiekimus, netgi visą žaidimo paskyrą.</i></p> <p><i>Tačiau nei kiek ne mažesnė rizika interneto pokalbiuose atskleidus ar viešai paskelbus savo namų, mokyklos adresą, telefono numerį, asmenines nuotraukas. Turėdami šiuos duomenis piktavaliai gali pradėti persekioti nepilnamečius, iš jų šaipytis. Pavyzdžiui, „pataisoma“ vaiko nuotrauka ir ji siuntinėjama vaiko klasės draugams.</i></p>
5.	<p>Kaip saugiau elgtis internete?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Saugoti asmeninę informaciją. Bendraujant internete, žaidžiant žaidimus su savo informacija elgtis reikia atsargiai, kaip ir tikrame gyvenime, reikia pasirūpinti, kad jos nematytų pašaliniai ir nepažįstamieji. Saugoti reikia ne tik savo, bet ir kitų žmonių asmeninę informaciją! 2. Nebendrauti su nepažįstamais asmenimis. Suaugusieji gali apsimesti ir vaikais, siekdami įgyti pasitikėjimą. 3. Nesišaipyti iš kitų žmonių ir neleisti šaipytis iš savęs. 4. Patiriant patyčias, pajutus grėsmę, nepažįstamų asmenų bandymus susipažinti, vertimą ką nors daryti, – tuoj pat nutraukti bendravimą ir būtinai kreiptis patarimo į tėvus ar kitus patikimus suaugusiuosius. <div style="display: flex; align-items: center; margin-top: 10px;"> (Kaip saugiau elgtis internete?) </div>
6.	<p>Ką daryti?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nesidalink asmenine informacija! • Nebendrauk su nepažįstamais! • Ištikus nemalonumams, visada kreipkis pagalbos į savo tėvus ar mokytoją. • Paprašyk tėvų, kad apsaugotų tavo išmanųjį įrenginį ir mokytų saugiai elgtis internete.

	<p><i>Internete (kaip ir gatvėje) informaciją skelbti reikia itin atsargiai ir apgalvotai, nes ją gali pamatyti labai daug, pašalinių ir bloga linkinčių žmonių.</i></p> <p><i>Internete nesunku apsimesti kitu asmeniu, pasinaudoti svetima tapatybe ar suklastoti žinutes. Todėl gavus keistų žinučių, jei ko nors jose reikalaujama, būtina kreiptis pagalbos į patikimus suaugusiuosius. Į tokias žinutes atsakyti nereikia.</i></p> <p><i>Nutikus nemaloniai situacijai, visada būtina nutraukti tolesnį bendravimą, netylėti ir pasisakyti tėvams ar mokytojams.</i></p> <p><i>Negalima neatsiklausus skelbti kitų žmonių informacijos, taip pat ir nuotraukų su jais, negalima negarbingai elgtis, kurstyti ir palaikyti elektronines patyčias.</i></p> <p><i>Išmaniuosiuose įrenginiuose verta įdiegti tėvų kontrolės programas. Nors jos negali patikimai apsaugoti vaiko nuo interneto pavojų, tačiau gali blokuoti bent dalį vaikams netinkamo turinio ir neleisti diegti vaiko amžiui netinkamus žaidimus. Vaikai turėtų prašyti savo tėvų padėti juos apsaugoti nuo interneto grėsmių ir mokyti saugiai elgtis internete.</i></p> <div data-bbox="325 909 437 1003" style="display: inline-block; vertical-align: middle;"> </div> <div data-bbox="488 943 858 974" style="display: inline-block; vertical-align: middle; margin-left: 10px;"> (Kaip saugiau elgtis internete?) </div>
<p>7.</p>	<p>Praktinė veikla žinioms įtvirtinti.</p> <p>Mokiniai padeda mokytojui sukurti taisykles – pasižadėjimus (jie užrašoma lentoje ar bloknote), kaip jie saugiai elgsis internete.</p> <p>Pavyzdžiui,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savo informaciją saugoti ir pasisakyti tik artimiausiems žmonėms. • Nebendrauti su nepažįstamaisiais. • Pasisakyti mokytojams ir tėvams, jeigu internete ar žaidimuose nutinka kažkas negero. <p>Dar kartą paaiškinkite šias taisykles. Galite pateikti pavyzdžių, kas galėtų nutikti jų nesilaikant.</p> <p>Ištikus bėdai internete, kai suaugusieji negali padėti ar jais nepasitikima, taip pat galima pagalbos kreiptis į „Vaikų liniją“, https://www.vaikulinija.lt/ieskantiems-pagalbos/vaikams-ir-paaugliams/</p>
<p>8.</p>	<p>Pabaigos žaidimas.</p> <p>Vaikai turi nuspręsti, kaip reikia elgtis įvairiose situacijose. Galite sugalvoti daugiau situacijų, ar pasiūlyti pasirinkti iš kelių jūsų variantų.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Marius žaidžia žaidimą „Minecraft“ ir gauna žinutę iš nepažįstamo žaidėjo. Ką Marius turi jam atsakyti? [nieko] • Manto žaidimo draugas klausia jo namų adreso. [Negalima sakyti] • Viktorija gavo žinutę, kurioje kažkas kviečia ją susitikti ir apie tai nesakyti tėvams. [Būtina pasakyti tėvams] • Dovilė nori savo draugei nusiųsti nuorodą į juokingą filmuką apie kačiukus. [Galima]

	<ul style="list-style-type: none"> • Rūtos geriausia draugė prašo jos prisijungimo prie žaidimo paskyros duomenų. [Negalima atskleisti net geriausiai draugei] • Tadas gavo žinutę, kurioje jo draugai šaiposi iš klasės naujoko. [Geriausia nereaguoti, neplatinti]. <p>(Kaip reikia elgtis šiose situacijose?)</p>
9.	Pabaigos skaidrė. Apibendrinkite pamokos patirtį.